Nettelkönning 6: Sport

De neijeste Utgave van den Nettelkönning befatt sik met ene van de mooiste Nääbensaken, de een finnen kann: Sport. Mass Lüe drievt sülvst Sport of freut sik doaröver, Lüe tautokieken, de Football späält of rieden dait. Dat is in Mönster jüst so as in Bremen, Hamburg of Dortmund un Magdeburg.

De Bidräge van düsse Utgave:

- Amateursport in Mönster
- De NatuurGenöttRoute
- Peerdesport in’n Mönsterland
- Kohfladen-Roulette
- Football in’n Nordwesten
- Sparkassen Mönsterland Giro
- Karpen, Hecht un Aal

Ok in düsse Utgave giff dat ene Lektion in den Spraokkurs Westfäölsk un een Rezept to’n naohkooken (Haferflocken-Bananen-Kookjes).

Wi wünscht Jau veel Pläsier bi’t Läsen!

De Nettelkönning

Amateursport in Mönster

Nu da de Winter vorbie is un de Sünne weer schient, kunn man uuk mal an de frische Luft gahn un Sport moaken. Wunner kunn ick dat in Münster doun?

Doartou güftet in Münster taalrieke Geläägenhaiten. So güftet

alleene 33 Sportverine, de mehr als eene Sportart anbeert. Dat bünt nich bloß de „Klassiker“ as Football, Handball of Lopen, sonnern ook dee een of annere Besünnerheit. So kunn man in Woater toun Beespeel Rudern un Angeln un in de Luft kunn man Segelfleegen. Well aber leever up de Strate unnerwegens is, vör den güftet von Mai bis September an den ersten und darten Freijdach in Monat de Skatenight. Bi düsset Event skatet up tou 4000 Lüe dör de Stadt (Woar masse Arbiet dit is, kunn man HIER lesen). De wall grötste Väälfalt bäiet de Westfälische Wilhelms-Universität in ehren Hochschulsport an. Dat Angebot von över 150 Sportarten nutztet över 25.000 Lüe jede Wääke un et is nich bloß för Studeerende un Mitarbeiter von de Universität, sonnern för alle. De wall besünnerste Sport is „Quidditch“. In den Harry Potter Filmen is dat de beliebteste Sport von de Töveerer. Up fleegende Bessens versökt de Speeler „Tore“ tou erzielen un en kleenen flinken Ball tou erwischen, den Schnatz (well sück dat nu nich vorstellen kann, kann sück dat uuk hier ankieken). Nu kann in unsere Welt de Bessen nich flegen und so habt sück eegene Regeln för nich-Töveerer utbeldet (dat kann man sück hier ankiecken).

Dat bünt nu so eenigeMöglichkieten um för sück of im Team tou trainieren, well nu Lust haff bi een Groterignies sine Sportlichkeet mit anneren tou verglieken för den haff Münster, dreij Möglichkieten. In de Münsteraner Königsdiziplin, dat Radföhrn güft et de Sparkassen Münsterland Giro. Tou Fout is dann de Volksbank-Münster Marathon de Höchtepunkt. Bi düssen loopt jedet Joar mehr as 9000 Lüe mit. För WEN bloß lopen tou min is, de kann uk den Sparda-Münster City Triathlon moaken. Doar kann man 1,5 km Schwimmen, 40km Radförn und 10 Lopen of uk bloß de Hälfte.

Düs is blot een groben Överblick över de Möglichkeiten in Münster, in de Links unnen finnet Ih noch mehr Infos.

Düssen Bidrag is schreewen in Emslänner Platt.

Quellen:

https://muenster.hochschulsport-nrw.de/angebote/aktueller_zeitraum/index.html

https://www.muenster.de/mehrspartenvereine.html

De NatuurGenöttRout

Radd fahren mit all Sinnen – dat verspreckt de nee Raddrout von de
Natuurschuulstation Mönsterland NABU, de sik an begeistert Radd-Leevhebber un

Geneters richt. Op en sowat 160km good utboot Wegnett föhrt de Natuur-Genütt-Route dör de
Walden, Gröönlannen un Felden vun’t Mönsterland. So kann een to’n Bispill dör
de moje Eemsaue, de Boombargen off das Venner Moor radeln un wannern. Langs de
Slössen un Waterbörgen hett düt Nett veel mehr to beden. Dat Besünnere vun
düsse Rout: se föhrt nich blots dör de eenmaal Natuur, se lett se ehr Besökers
ok spören. Een puur Beleevnis-Raddtour.

In eng Kooperatschoon mit den düütschen Hotel- un Weertskuppenverband
(DEHOGA) hett de Natuurschuulstation Mönsterland NABU Bedrieven ut de
Gastronomie utwählt, de Spezialitäten ut de Regioon op hör Spieskaart hebben.
Tosamen mit frisk Mahltieden is et en wahrhaftig goode Daad, gemödelk in en
Buurderee binanner to sitten. Dat Vörhebben NatuurGenöttRout entstunn ut den
Infall herut, den regionaal Verstand to starken un üm de landschaftlik Vielfalt
vun’t Mönsterland to faten. Wecke Aard vun Obst word in’t Mönsterland anboot?
In wecke Jahrstied finnt een wild Bejen an’n Rand vun de Wegen? Nich blots för
Kinners sünd dat interessant Fragen. Frisk Produkten ut de Regioon, faken ut
ökologisk Anbau, köönt ünnerwegens direktemang bi de Buren in ehre lütten
Hoffladens köfft werden.

För de Natuur sensibiliseeren

För de Umwelt un de Mooigheid vun de Natuur to sensibiliseeren un düsse

düürsaam to schütten, daarup kümmt et de Natuurschuulstation Mönsterland in’t
Besünnere an. De Touren sünd för Familien licht to beföhren un ok Sportfahrers
kümmt op hör Kösten. De meesten vun de Streken vun de Fahrraddrout lett sik äs
Daagsutflug beradeln. Äs lüttjen Urlaub in’t Mönsterland kunn dat heele Wegnett
beföhrt werden. Kansen to’t Övernachten lett sik sünner Problemen finnen.

Dat Geleidprogramm un wiedere Informatschoonen to de NatuurGenöttRout kriegt Se bi de NABU-Naturschutzstation Münsterland un ünner www.naturgenussroute.de

Quell:

http://www.ruhr-guide.de/freizeit/radfahren-und-radtouren/naturgenussroute-im-muensterland/12888,0,0.html

Peerdesport in’n Mönsterland

Wenn dat üm Peerdesport geiht, is dat Mönsterland de eerste Adresse. Allennig in Mönster giff dat 30 Vereine för Rietsport un in Borken of Coesfeld süht dat nich anners ut. In Warendorf heff dat dütske Olympiade-Komitee för Rieeräi siet över hunnert Johr sienen Hauptsitz. Säi organiseert den Spitzensport bi de nationale Meesterschupp un de Olympischen Spiele. Wat maakt dat Mönsterland nu besünners för Peerdesport. Wecke Veranstaltungen giff dat över’t Johr in Mönster un in de Gägend?

Turniere in un um Mönster

Dat gröttste un bekannste Turnier in Mönster is dat *Turnier der Sieger*. To’t Ende van de Saison träffet sik de internationale Elite elket Johr in’n August. Ut den Schloßplatz wäerd för dräi Dage een Turnierplatz, wo de Sportlers in de Disziplinen Dressur un Springen mehre Priese haolen käönt. In’n Januar is de K+K-Cup heel belangeriek för Rietsport. Dat nationale Turnier duert fief Dage un finnet in de Halle Münsterland statt. Düsse Johr häbbt över 30.000 Lüe dat Spektakel bekiekt. Dat wichtigste Turnier steiht man ers in’n September an. In Warendorf wäern de Bundeschampionate utdraogen. De wäerd offiziell dat „Schaufenster der Pferdezucht“ nöömt, weil doa junge Peerde und ähre Rieer in’n Wettbewerb staoht. Butendem wäerd nich blots Springen un Dressur, sünnern ok de Disziplinen Fahren un Vielseitigkeit prüfet.

Wat giff dat änners?

Ok kulturell un in de fräie Tied kann dat Mönsterland för Peerdefrönde wat bieten. In’n Allwetterzoo Münster ist dat Westfälische Pferdemuseum, dat de Geschichte und de Kultur van

Peerde de Besöikers näöher breng. Vör aal för Kinner bünt de Pferdeshows, wo verschedene Peerderassen wiest wäern, eene mooie Saake. Siet een poar Johr häff dat Mönsterland ok ene äigene Rietroute, de de Kreise Borken, Coesfeld, Steinfurt, Recklinghausen, Warendorf un Münster metenanner verbinnet. De is över 1000 Km lang un van vääle Rieers geern lien mäögt.

Waorüm nu dat Mönsterland?

Dat Mönsterland is een grooter Däil van Westfaolen un Perde bünt siet mehre Johrhunnerte in Westfaolen tohuus. De Rasse „Westfale“ is för den Rietsport heel bekannt. De erste Rietverein in Dütskland was de Westfälische Reitverein in Mönster un ok vandaage maakt sick Mönster een Naomen as Rieerstadt. Ingrid Klimke un Helen Langehanenberg hebbt baide in Olympia Medaillen holt un bünt gebürtig ut Mönster. Säi häbbt ok ähre Trainingstätten in de Gegend. Een ännere Grund, warum hier de Peerdesport so groot is, is man rächt äinfach. Dat giff masse Platz un vääl Natur, üm Peerde to tüchten un sick met em to bewäggen.

Düsse Bidrag is schriewen op Emslänner Platt

Kohfladen-Roulette

Eene masse Lüü bint innen Footballvereen off maakt ne Oart vun Breedensport. Man dat giff een hoochdramaatsch Speel, wat middewiel in ganz Düütschland verbreedt is: Kohfladen-Roulette off Kohfladen-Bingo. Dat entstunn ursprünglick as Tietverdriev för langwielte Buern. Hüüt gifft‘ dat Speel bi Dorp- un Sportfesten för’t Pläseer un för’n goden Zweck.

Wo geiht dat?

Kohfladen-Roulette is ganz eenfack. Bi’t normaale Roulette landt eene Kugel up een nummereert Feld. Well de richtige Tahl tippt harr, de hett dat Speel (un dat Geld) wunnen.

Bi’t Kohfladen-Roulette is de Kugel jüst ersett dor de Schiet vunne Koh. Et werd eene Wischke off een Feld afstooken. Up düsse Flaag bint mit Kried Quadrate – meest so üm un bi 1m² – tekent un wie bi’t Schachbrett nummereert. Eene Flaag vun 20 mol 20 Meter gifft 400 Quadrate, up de man setten kann.

All Deelnehmerschen un Deelnehmers mott nu de Wetten afgeven. Pro Quadrat giff’t meest een Limit för de Antahl vun Tipps, et is aver nix dorbi, gliek up mehrere Felder to setten.

De Koh kümmt in’t Speel un up de Flaag. Nu heet dat töven, bet de Natur so ähren Loop neem deit. Nu is dat so, dat dat nich jümmers passeert. För düssen Fall gifft dat meest eene begrenzte Tiet vun faken 30 off 45 Minuten pro Runne. Gifft dat kien Scheet vunne Koh in düsse Tietspann, so gellt ton Bispeel de Stellung vun de vörste linke Hoof an’t Ende vunne Runne. Dat Quadrat, wo de denn steiht, is dat Gewinnerfeld.

Ok de Grötte vun de Fladen is faken reguleert. As Fladen geelt meest, wat 10 cm breed is. Liggt dat up mehr as een Quadrat, so warrt de Gewinn updeelt – solang up all Quadrate 10 cm Kohschiete is. Dat ganze warrt denn vun een Sachverständigen utmeet. De Gewinner(s) kriggt nu de Jackpot.

Villicht gifft dat ok een Koffladen-Roulette in diener Neegde. Probeer dat ut – aver pass up: Glücksspeel kann süchtig maken.

Football in’n Nordwesten

In Dütskland is Football de wichtigste Sportart för masse Lüe. Över sess Millionen Mensken bünt in Football-Vereinen organiseert un noch ’ne ganze masse mehr bekiekt sik de Späile van de Ärste und Twäide Bunnesliga. Doa bünt uk Vereine ut Nordduitskland to finnen, so as Werder Bremen, de Hambörger SV of de VfL Wolfsburg.

In de Därde Liga giff dat eene Besünnerheit: In ene Region bünt doa gliek fäer Vereone up en’n Bült tosammen, dat is de Nordwesten. Ut Westfaolen – afsiet van dat Ruhrgebiet – bünt Preußen Mönster, de Sportfründe Lotte un (up de neddersassische Siete) de VfL Ossenbrügge Metglieder van de Liga, in’t Emsland isset de SV Meppen, de siet 2017 hier späilen dait. Dat so vääle Mannschaften ut’n Nordwesten in de Därde Liga späilt, hätt to Konsequenz, dat men faken Derbys to säihn krägt. Dat is för da Fans jümmers een besünnerer Dag.

De nordwestdütsken Vereine in de Därde Liga häbbt ene lange Tradition. Preußen Mönster was ene van 16 Clubs, de de ärste Saison van de Ärste Liga in 1963/64 späilt häbbt. In 1951 wörn se in dat Finale üm de dütske Meesterskap, man in düt Jaohr häff de „Walterelf“ ut Kaiserlautern met 2.1 över de Mönstersken wonnen. De VfL Ossenbrügge was lange Jaohre in de Twäide Liga un faken heel erfolgrik in de DFB-Pokal. De SV Meppen häff 20 Jaohre in de Amateurligen achter sik un häff den Upstieg in de unnerste Profiliga in 2017 düchtig fiärt.

Informationen över de Därde Liga giff dat bi’n Dütsken Football Bund DFB (link).

Düsse Bidrag is schriewen in Emslänner Platt.

Karpen, Hecht un Aal

In de Gewässer in’t Mönsterland find sick masse Fiske, de faken in de Pötte van Anglers landen daut. De Seen und Flüsse as de Ems of de Werse bünt vandage wäer so schier un sauber, dat eens de Fiske uk äten kann. Dat was vör 30 Jaohre noch anners. De Waterqualität is uk in den Seen bäter worn, man dat giff uk noch Gewässer, de Probleme makt, so as de Aasee in Mönster, de 2018 in de Hitte van’n Sommer umkippt is. Masse Fiske sind domaols dood gaohn.

Dat Angeln is för masse Lüe een Sport, de up de ene Siete Geschick un Können van de Anglers verlangt, de up de anner Siete awer uk ene meditaitve Wirkung häff, de för enen geistigen Utgliek för de Anglers sorgt. Dat Wachten up den Bitt, de Konzentration up dat Fisken un up de Bewegung van de Pose un den Köder, dat mekt den Alldag vergäten un sörgt för Entspannung. För masse Anglers häff düsse Sport ene Wirkung, de annere bi’t Yoga of Tai Chi finnen dait.

In de Gewässer in’t Mönsterland bünt för allen Wittfiske as Karpen of Schleien to fangen. Dat giff uk Raubfiske as Hecht, Aal, Wels, Barsch un Zander, de gerne angelt wäerd. För anglers, de gerne Forellen fangen dait, bünt eene Riege van Forellenteichen anlegt, de rund üm Mönster dat Forellenangeln möglich makt. De Forellen wäerd doa extra för dat Angeln uptreckt. Wel mehr wäten will, kann dat in’t Internet unner düsse Adresse naohkieken: Webseite.

Wel in Dütskland Angeln will, de mott ene Angelprüfung aflegen. As een Angler mott man nich blots de Fiske kennen und die Geräte, de eens för dat Angeln bruken dait, man Deel van de Prüfung bünt uk rechtlike Bestimmungen öwer Fangtieden öwer dat Jaohr un över den Schutz van de Gewässer un de Landskup all tohope. De Angelvereine bünt vandage faken uk för Ümwelt- un Gewässerschutz tostännig. Doavan dait alle profiteern: Wenn dat Water gaut is und de Fiske sik wohlfühln dait, köönt de de

Anglers mehr Fiske fangen. Man uk annere Lüe, de sik nich för’t Angeln interessiert, köönt sik öwer schiere Gewässer freun.

Masse Angler bünt in Vereine organiseert. In Mönster to’n Bispiel giff dat den *Verein für Fischerei und Gewässerschutz „Frühauf“*, de över 1500 Metglieder häff un tau de gröttsten Angelverein in NRW hört. As Metglied van den Vereinkann een in den Ems, de Werse un in annere Gewässer rund üm Mönster fisken.

Fröiher könn ’n manche Familien van’t Fisken in den Binnengewässer leven, man dat is all lange förbi. Vandage bünt dat vör allen Lüe, de Fiskteiche häff, da dat viellicht as ähnn Beruf maken dait, man in der Regel is dat Angeln vandage blots noch een Hobby.

Düsse Bidrag is schriewen up Emslänner Platt.

Sparkassen Mönsterland Giro

De Sparkassen Mönsterland Giro is een Eendaogesrennen in’t Mönsterland, wecker aale Johre an’n 3. Oktober passeert. Nao de Vattenfall Cyclassics gilt dat Rennen käägen de Bayern-Rundfahrt un Rund um den Finanzplatz Eschborn-Frankfurt mit tau de gröttsten Rädrennen in Dütskland.

Mönster äs Zielort staiht alltied faste, män de Start wesselt aower unnerschäidelke Orte van’t Mönsterland un dornao verännert sik ok de Tuur. Dütt wörd inföhrt, üm för de Föhrer un Taukiekers vermaokelke Rennen tau organisieren. So wörd beslaoten, aale Johre wesseld bloot enen Mönsterland-Kreis äs Gastgääwerregion tau nutzen, noch mehr Rundkurse intaubauden, de Tuur midden dör de Orte tau läien un mindestens ene

Steigungsetappe tau integrieren.

Käägen de Profirennen finnet noch de Naowuchsrennen (U15 un U17) in’n Binnenstädt van Mönster statt. Doatau giff et Jedermann-Rennen aower unnerschäidelke Turen för Amateure un Geläägenheits-Radsportler, deren Turen sik däilwiese mit’n Kurs van’n professionellen Radföhrer aowersnien. Siet 2017 wäerd än’n Startort van’t Profirennen een *Münsterland Giro Inklusiv* (nich bloot) för Mensken mit Beeinträchtigungen utdraogen.

De Stellenwert van’n Mönsterland Giro is ut sportlicker Perspektive ziemlick hoch. Et tellt tau de Top-Sesse-Eendaogesrennen in Dütskland, wecker nich bloot bie de Taukiekers an’n Tuur beläivt is. Ok de Föhrer mäöget dat Rennen: Wecke Föhrer nutzen dütt äs Saisonoffschluss off säi maoken sik för de Lombardei-Rundfahrt (Mitte Oktober) kloor. Tau änneren wäerd de Tuurführung mit de Rundkursstruktur bevörzugt, dor de Föhrer sik so de Tuur gaauer einprägen käönen.

Kien Platz för Langewiele: In Mönster äs Zielort wäerd de Taukiekers een buntes un väälsietiges Programm anboarn, denn up ener grooten Aktionsfläche un unnerschäidelken Bühnen sowie op de heele Zielgeraden giff dat een grootes Erlebnis- un Mitmachprogramm. Een Höchtepunkt is dat Fette-Reifen-Rennen för 8- bis 13-jöhrige Kinner, bie weckem säi ene Runde up de Binnenstädtparcours van Mönster föhrn, bevör de Radprofis de Städt recken. Üm de Aufmerksamkeit van’n Taukiekers an’n Turen tau binnen un tau belohnen, wäern in drok achter in’änner Offfolge de nao Distanz un Duer unnerschäidelken Rennen eng in’änner packt.

Düsse Bidrag is schriewen in Emslänner Platt. Quellen: https://www.lwl.org/LWL/Kultur/Westfalen_Regional/Bildung_Kultur/Giro und https://www.muensterland-giro.de/ (letzter Zugriff: 13.02.2019)

Haferflocken-Bananen-Kookjes

Kookjes sünd alltied smakelk un kunnt överall mitnohmen werden, gliek op een Wannerung, Raddtour oder en Picknick. Un düsse Kookjes sünd daarbi ok noch sund. Probeert se ut un lett se ju smecken! Veel Vergnögen!

Bigaven (för sowat 10 Stücken)

100g Haferflocken
1 Banaan
20g Jödennöötmuus
50g Puderzucker
2 TL Zitroonsapp

Dat Torechtmaken

1. De Banaan mit een Gabel lüttjet maken un mit de Haferflocken un dat Jödennöötmuus to en brejerg Mass vermengeln.

2. De Mass in kookjes-graute Hümpels op en Backblick mit Backpapier verdelen.

3. De Kookjes för sowat 15 Minüten bi sowat 170°C backen.

4. To’n Sluss den
Puderzucker mit den Zitroonsapp vermengeln un op de noch warm Kookjes geven.

Quell:

https://www.fitmeals.de

Sprachkurs Westfäölsk – Lektion 5

Dies ist ein kleiner Sprachkurs für das Westfälische bzw. Münsterländer Platt. Hier geht’s zu den Lektionen 1, 2, 3 und 4.

Kurze Ausschnitte aus Alltagsgesprächen geben Beispiele für die Sprachanwendung. Anhand kurzer Übungen kann der Inhalt der Lektionen nochmal wiederholt und eingeübt werden.

Viel Spaos bi’t Westfäölsk küern!

Lektion 5

In düsse füfte Lektion geiht dat üm dat *Perfekt*. Dat beschrifft inne
Kiëgenwart afslutene Vüörgänge un is bi’t mündlike Küern de miärst brukte Tietform, üm de Vörgoanhait uttodrücken – jüst so, wu in’t Hauchdüstke auk.

Dat *Perfekt* sett sik tosammen ut dat Hilfsverb *hebben* (‚haben‘) of *sien* (’sein‘) + *Partizip Perfekt.*
Bi Verben, wao dat öm Bewäggung geiht, wätt *sien* brukt, bi annere *hebben.*
Änners as in’t Hauchdütske gifft dat bi dat *Partizip Perfekt* kiene *ge*-Vüörsilve:

Ik **heff lesst** (Ich habe gelesen)

Ik **sin laupen** (Ich bin gelaufen)

Die Hilfsverben sien und hebben

Ik **sin**	Ich **bin**	Wi **sind**	Wir **sind**
Du **bis**	Du **bist**	Gi/Ji **sind**	Ihr **seid**
He, se, et **is**	Er, sie, es **ist**	Se **sind**	Sie **sind**

Hilfsverb sien

Ik **heff**	Ich **habe**	Wi **hebbt**	Wir **haben**
Du **hest**	Du **hast**	Gi/Ji **hebbt**	Ihr **habt**
He, se, et **hett**	Er, sie, es **hat**	Se **hebbt**	Sie **haben**

Hilsverb hebben

Sprachkurs-Übung

Sett de richtige Formen för’t *Perfekt* in:

1. Ik ____ vun’ne Flooghaven Mönster-Ossenbrügg noah Mallorca *flaigt.*
2. Du ____ joa al Fleesk bi de Slächter *inkofft*.

3. Wat ____ du diene Moder in’n Breev *schriewen*?
4. Up dat Konzert ____ he sien Broder *saihn*.
5. Öm Klock Fief ____ all noah Huus *goahn*.
6. Gi ____ dör de Riägen *laupen.*
7. Ik ____ de heele Nacht *sloapen*.
8. Se ____ sik all tosamm up’pe Parkbank *siätten*.
9. In de Binnenstadt vun Mönster ____ ik mi de Kiepenkerl *ankieken*.
10. Se ____ all tosamm vanmuorn *ankuemen*.